

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра наук про здоров'я**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання

Едуард СИВОХОП
« 30 » 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОГНІТИВНІ ПОРУШЕННЯ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Клінічна психологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи психологічного тренінгу**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія** освітньої програми **Клінічна психологія**.

Розробник : канд. пед. н. Софія ПОТЮК

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я

протокол № 17 від «30» серпня 2025 р.

В.о. завідувача кафедри Мар'яна ДУБ

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

протокол № 12 від «30» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

© Потюк С.В., 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120	2
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 60	3
	Лекції:
	20
	Практичні (семінарські):
	40
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:
	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:
	60

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни *«Когнітивні порушення»* є формування у здобувачів вищої освіти розуміння когнітивних порушень різної етіології, патогенезу, клінічних проявів, класифікації, опанування методів клініко-психологічної діагностики та корекції порушень вищих психічних функцій (сприймання, пам'ять, увага, мислення, мовлення) у різних вікових групах, забезпечуючи їхню готовність до ефективної професійної діяльності у сфері нейропсихологічної та корекційно-реабілітаційної допомоги.

Завдання: ознайомити із теоретичними засадами нейропсихології та когнітивної нейронауки, що пояснюють механізми функціонування та порушень вищих психічних функцій; сформувати знання про етіологію та патогенез основних синдромів когнітивних порушень; надати чітке уявлення про клінічні прояви порушень окремих функцій та особливості їхньої структури у дітей та дорослих.

Відповідно до освітньо-професійної програми *«Клінічна психологія»*, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів освіти таких компетентностей:

1) *інтегральна компетентність:*

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

2) *загальні компетентності:*

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3) *спеціальні компетентності:*

Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога.

Розуміння психологічної сутності станів здоров'я та хвороби, знання критеріїв та методів дифдіагностики для визначення психічної норми та патології.

Розуміння принципів та вміння комплексно застосовувати методи психодіагностики, психокорекції, психореабілітації та психопрофілактики

Розуміння закономірностей функціонування основних фізіологічних систем і психічних функцій людини у нормі та патології, чинників, що впливають на зміну психічних якостей людини під впливом хвороби.

Розуміння зв'язку клінічної психології з суміжними сферами знання (психопатологією, патопсихологією, психофізіологією, нейрофізіологією, нейропсихологією, психосоматикою, наркологією, дефектологією, психотерапією та ін.) та використання інтегративного підходу в своїй діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Когнітивні порушення» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми (ОП): Загальна психологія, Анатомія центральної нервової системи, Фізіологія вищої нервової діяльності.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Клінічна психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
Володіти методами діагностики психічних процесів, станів, властивостей особистості та вміти інтерпретувати отримані дані.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Когнітивні порушення»:

Очікувані результати навчання з дисципліни
Аналізує та пояснює психічні явища, ідентифікує психологічні проблеми та пропонує шляхи їх розв'язання.
Розуміє закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
Здатний здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
Обґрунтовує власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
Вміє обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
Знає, розуміє та дотримується етичних принципів професійної діяльності психолога.
Демонструє соціально відповідальну та свідому поведінку, слідує гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
Володіє методами діагностики психічних процесів, станів, властивостей особистості та вміти інтерпретувати отримані дані.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: усне слово викладача; пояснення; бесіда; конспектування; опрацювання методичної літератури; поточне усне опитування; виконання практичних завдань; студентські презентації; модульна контрольна робота; залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми і методи поточного контролю

Форми поточного контролю: усна відповідь, доповнення відповіді, тестування, індивідуальне завдання з подальшим захистом, вирішення типових професійно-орієнтованих завдань.

Методи оцінювання: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, модульна контрольна робота, залік.

Самостійна робота студентів, як правило, включає опрацювання відповідних теоретичних питань. Ефективність самостійної роботи студента оцінюємо на практичних заняттях із відповідної теми.

Поточна модульна рейтингова оцінка складається з балів, які студент отримує за певну навчальну діяльність протягом засвоєння цього модуля (участь у практичних заняттях тощо).

Форма модульного контролю: письмова (модульна контрольна робота передбачає варіанти завдань з переліку теоретичних питань та тестових завдань).

Контрольна модульна рейтингова оцінка складається з балів за результатами виконання модульної контрольної роботи з цього модуля.

Підсумкова модульна рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою), як сума поточної та контрольної модульних рейтингових оцінок.

Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) на основі підсумкових модульних рейтингових оцінок, отриманих за засвоєння кожного з модулів. Рейтингові оцінки яких додаються, а також вираховується середнє значення.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Залікова рейтингова оцінка складається з балів за результатами

виконання залікових завдань, затверджених кафедрою в установленому порядку.

Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни, яка викладається протягом семестру, визначається як оцінка з підсумкових семестрових рейтингових оцінок (за кожний модуль) у балах із наступним її переведенням в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Навчальний матеріал дисципліни згрупований у 2 модулі. Освоєння навчального матеріалу проводиться упродовж одного семестру. Поточний модульний контроль проводиться шляхом опитування здобувачів під час занять, тестового контролю знань, перевірки завдань самостійної роботи, аналізу відвідування та відробок.

Максимальна підсумкова кількість балів із дисципліни, яку здобувач вищої освіти може отримати за семестр (максимальна підсумкова семестрова рейтингова оцінка), дорівнює 100.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1, 2)

Змістовий модуль 1									
Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума (Σ)
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T.1.5	T.1.6	Σ		50	100
6	4	5	5	5	5	30	Практичні		
						20	Самостійні		

Змістовий модуль 2									
Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума (Σ)
T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	Σ				50	100
7	7	8	8	30			Практичні		
				20			Самостійні		

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: поточного (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та підсумкового (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 50 балів, з яких: 30 б. – теоретичні знання (доповіді на практичних заняттях, проходження поточного тестування) та практичні вміння (розв’язання практичних ситуацій, виконання практико-орієнтованих завдань) та 20 б. – самостійна робота.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
1. Практичні заняття:	8	30	12	30
1.1. Усна відповідь	7	14	10	10
1.2. Тестування	1	2	1	2
1.3. Практико-орієнтовані завдання (розв’язання практичних ситуацій)	7	14	9	18
2. Самостійна робота	1	20	1	20
3. Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критеріями оцінювання анотацій наукових статей є вміння здобувача стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Таблиця 1

Бали	Критерії оцінювання
16-20	Відмічається високий рівень володіння понятійним апаратом, розлоге розкриття проблемних питань, винесених для самостійного опрацювання, вільне оперування науковою термінологією, демонстрація глибоких знань першоджерел, вміння висловити власну думку і аргументовано її доводити, вести дискусію. Вільно використовуються міжпредметні зв’язки. Виявляються творчі здібності, нахил до самостійної науково- та навчально-дослідної роботи.
11-15	Виявляється здатність до узагальнень, систематизації самостійно опрацьованих базових та додаткових джерел. Самостійний пошук необхідної інформації з різних джерел. Теоретичний матеріал відтворює достатньо повно, але у професійно-орієнтованих завданнях припускається помилок. Проявляє здатність до аналітико-синтетичної діяльності, що дозволяє висловлювати власну думку щодо змісту проблемних питань та робити обґрунтовані висновки.

6-10	Здобувач вищої освіти в цілому орієнтується в питаннях, проте не може чітко висвітлити базові положення, помиляється у використанні понятійного апарату, виявляє низьку поінформованість щодо змісту рекомендованих першоджерел. Питання, винесені для самостійного опрацювання, розкриває неповністю, матеріал викладає нелогічно, висновки не розкривають суті порушеного питання. Припускається типових помилок, потребує допомоги викладача/колег у систематизованому відтворенні теоретичного матеріалу та у вирішенні завдань практичного змісту. Інформація відтворюється на репродуктивному рівні, фіксуються значні утруднення при необхідності самостійного аналізу матеріалу. Сформовані уміння використовуються лише щодо стандартних ситуацій.
1-5	Володіння термінологією на низькому рівні. Зміст самостійно опрацьованого навчального матеріалу відтворюється фрагментарно. Відсутні висновки. Неправильно оформлені покликання на джерела. Загалом самостійна робота формально відтворює окремі положення досліджуваної проблематики. Наявні значні фактичні помилки, нерозуміння змісту матеріалу, що винесений для самостійного опрацювання

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється в 50 балів та складається з трьох завдань різного рівня складності.

Таблиця 2

Рівень складності	Бали	Зміст
I рівень	10 б.	Тестові завдання, які сприяють більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямовані на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями.
II рівень	30 б.	Оцінення знань з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях.
III рівень	15 б.	Творчо-аналітичний характер. Обґрунтованість аргументів і суб'єктивних висновків з визначеної проблематики.

Підсумкова оцінка за модуль виставляється за результатами оцінювання окремих видів навчальної роботи на практичних заняттях та модульної контрольної роботи з дисципліни.

Сума балів, отриманих студентом, за виконання окремих видів навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів 2-х модулів та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

У випадку отримання незадовільної контрольної модульної рейтингової оцінки студент повинен повторно пройти модульний контроль в установленому порядку. При повторному проходженні модульного контролю

максимальна величина контрольної модульної рейтингової оцінки в балах, яку може отримати студент, не повинна перевищувати максимальне значення оцінки «Добре» за національною шкалою. Повторне проходження модульного контролю при отриманій раніше позитивній контрольній модульній рейтинговій оцінці з метою підвищення підсумкової модульної рейтингової оцінки не дозволяється.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Якщо здобувач освіти має позитивну (за національною шкалою) підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку, то допускається до заліку.

Якщо студент під час заліку отримав позитивну (за національною шкалою) залікову рейтингову оцінку, то навчальний курс з дисципліни йому зараховується. У протилежному випадку він повинен повторно скласти залік в установленому порядку. При повторному складанні заліку максимальна величина залікової рейтингової оцінки в балах, яку може отримати студент не повинна перевищувати максимальне значення оцінки «Добре» за національною шкалою.

Повторне проходження семестрового контролю при отриманій раніше позитивній заліковій рейтинговій оцінці з метою підвищення підсумкової семестрової рейтингової оцінки не дозволяється.

Здобувач вищої освіти має право не складати залік і отримати підсумкову семестрову рейтингову оцінку без заліку, якщо він виконав протягом семестру всі види навчальної роботи без порушення встановлених термінів і без перескладань і отримав позитивну (за національною шкалою) підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку.

У протилежному випадку він повинен скласти семестровий залік.

Таблиця 3

Бали	Критерії оцінювання
F	Здобувач освіти зовсім не володіє програмним матеріалом, що ускладнює орієнтацію в ключових поняттях психологічного супроводу інклюзивної освіти та не продемонстрував запланованих результатів навчання з основ психологічного тренінгу. Виявляє незадовільні знання понятійного апарату. Володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнання. Не знайомий з основною літературою. Не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання.

FX	Здобувач освіти має нечіткі уявлення про термінологію з дисципліни. Відтворює фрагментарно незначну частину питань. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не здатний робити висновки. Не відповідає на додаткові запитання. Практичні уміння і навички не сформовані. Виконує практичну роботу з суттєвими помилками, на які не звертає уваги. Не виконав усіх видів навчальної роботи.
E	Здобувач поверхнево відтворює матеріал з дисципліни, пояснює основні поняття навчального матеріалу, може самостійно розкрити значну частину навчального матеріалу викладеного в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. За зразком виконати основне навчальне завдання. Рідко спирається на знання з метою їх використання у процесі психологічного тренінгу. Часто допускає типові помилки, які при допомозі здатний виправити. Практичні завдання виконує неточно, не може самостійно визначати мету завдань, проте виконав більшість із запропонованих видів навчальної роботи.
D	Здобувач освіти вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Практичні завдання виконує репродуктивно, має труднощі з визначенням мети завдань. При виправленні допущених допомоги викладача.
C	Здобувач освіти добре володіє навчальним матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладає вміє аналізувати, зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про методи психологічного тренінгу. Застосовує знання на практиці самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідковій літературі. Здатний визначати проблеми у процесі реалізації психологічного тренінгу. Виконав усі види навчальної роботи.
B	Здобувач освіти має міцні ґрунтовні знання, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, аргументувати власну думку, демонструє типові прийоми застосування знань при виконанні практичного завдання, але може допустити неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей. Уміє інтерпретувати отримані навчальні матеріали при аналізі, робити висновки. Виконав усі види навчальної роботи.
A	Здобувач освіти має глибокі міцні і системні знання, використовує наукову термінологію, вільно володіє понятійним апаратом. На основі досконалого знання матеріалу предмету набуті знання, вміння та навички використовує при рішенні нестандартних задач. Будує відповідь логічно, послідовно, розгорнуто. Здатний виявляти креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь; виконав усі види навчальної роботи.

Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни, яка викладається протягом одного семестру, дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

В період дистанційного навчання через вимушені обставини переважно використовуються електронні засоби навчання Google Workspace (Classroom, Gmail, Контакти, Календар, Meet) та MOODLE (e-learn.uzhnu.edu.ua).

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен, курсовий проект (робота)	залік
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНИХ ПОРУШЕНЬ

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Когнітивні порушення»

Поняття про когнітивні порушення. Когнітивні порушення у клінічній психології. Когнітивні порушення як міждисциплінарна проблема. Структурно-функціональна організація мозку та її зв'язок із когнітивними функціями. Локалізація основних когнітивних процесів. Механізми компенсації та пластичність мозку.

Тема 2. Етіологічні чинники та класифікаційні підходи до когнітивних порушень

Етіологічні чинники когнітивних порушень: біологічні, психологічні, соціальні. Первинні та вторинні когнітивні порушення. Класифікація когнітивних порушення. Легкі когнітивні порушення. Вікові когнітивні зміни. Когнітивний дефіцит при психічних і неврологічних розладах.

Тема 3. Порушення відчуттів та сприймання

Порушення відчуттів: гіперестезії, гіпестезії, анестезії, сенестопатії. Порушення сприймань: ілюзії. Психосенсорні розлади: метаморфопсії та порушення схеми тіла. Галюцинації. Уявлення, фантазування нормальне та патологічне. Вікові особливості розладів відчуттів, сприймань та уявлень. Способи виявлення. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів відчуттів, сприймань та уявлень.

Тема 4. Порушення пам'яті та уваги

Значення пам'яті та уваги у когнітивній діяльності. Поняття та види пам'яті. Основні види уваги: концентрація, розподіл, переключення, стійкість. Класифікація порушень пам'яті. Етіологія та механізми порушень пам'яті. Розлади уваги: підвищене відволікання, підвищена прикутість, підвищена виснажливість. Порушення пам'яті при деменціях та травмах. Етіологія та механізми порушень уваги. Особливості розладів пам'яті при різних захворюваннях. Діагностика та оцінка порушень пам'яті й уваги.

Тема 5. Порушення мислення

Значення мислення як когнітивної функції. Поняття та види мислення: абстрактне, конкретне, логіко-понятійне, критичне, творче. Класифікація порушень мислення. Етіологія та механізми порушень мислення. Особливості когнітивних розладів мислення. Діагностика та оцінка порушень мислення.

Тема 6. Порушення мовлення

Значення мовлення як когнітивної функції. Поняття та види порушень мовлення. Класифікація порушень мовлення. Етіологія та механізми порушень мовлення. Діагностика та оцінка порушень мовлення.

МОДУЛЬ II. КЛІНІЧНА ПРАКТИКА РОБОТИ З КОГНІТИВНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Тема 7. Когнітивні порушення при органічних ураженнях мозку

Органічні ураження мозку як етіологічний чинник когнітивних порушень. Класифікація психічних порушень органічної природи. Ураження окремих мозкових структур і специфіка дефіциту. Взаємозв'язок між локалізацією ураження та типом когнітивного розладу. Особливості психічних порушень у різні періоди захворювання. Клінічні прояви психічних порушень при органічних захворюваннях.

Тема 8. Когнітивні порушення при психічних розладах

Когнітивні порушення у структурі психічних розладів. Етіопатогенетичні механізми когнітивних порушень при психічних розладах. Когнітивні порушення при основних групах психічних розладів (шизофренічний спектр, афективні розлади, тривожні та обсесивно-компульсивні, розлади особистості). Клініко-психологічна характеристика основних типів когнітивних порушень при психічних захворюваннях.

Тема 8. Методи діагностики когнітивних порушень

Когнітивна діагностика. Класифікація методів діагностики когнітивних порушень. Психометричні методи оцінки когнітивних функцій (MMSE, MoCA, FAB). Нейропсихологічні методи дослідження когнітивних функцій.

Тема 9. Корекція та профілактика когнітивних порушень

Поняття, мета та завдання корекції когнітивних порушень. Методи та технології корекції когнітивних порушень. Профілактика когнітивних порушень.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
5-й семестр						
Модуль I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНИХ ПОРУШЕНЬ						
Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Когнітивні порушення»	12	2	4	-	-	6
Тема 2. Етіологічні чинники та класифікаційні підходи до когнітивних порушень	11	2	2	-	-	7
Тема 3. Порушення відчуттів та сприймання	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Порушення пам'яті та уваги	10	2	2	-	-	6
Тема 5. Порушення мислення	10	2	2	-	-	6
Тема 6. Порушення мовлення	10	2	2	-	-	6
Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-
Разом за модуль	65	12	16	-	-	37
МОДУЛЬ II. КЛІНІЧНА ПРАКТИКА РОБОТИ З КОГНІТИВНИМИ ПОРУШЕННЯМИ						
Тема 7. Когнітивні порушення при органічних ураженнях мозку	12	2	4	-	-	6
Тема 8. Когнітивні порушення при психічних розладах	12	2	4	-	-	6
Тема 9. Методи діагностики когнітивних порушень	14	2	6	-	-	6
Тема 10. Корекція та профілактика когнітивних порушень	15	2	8	-	-	5
Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-
Разом за модуль	55	8	24	-	-	30
Разом за семестр	120	20	40	-	-	60

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна

Модуль I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНИХ ПОРУШЕНЬ		
1	Тема 1. Дослідження базових когнітивних функцій та виявлення порушень	4
2	Тема 2. Етіологічні чинники та класифікація когнітивних порушень	2
3	Тема 3. Дослідження сприймання у клінічному контексті	2
4	Тема 4. Дослідження пам'яті та уваги у клінічному контексті	2
5	Тема 5. Діагностика та аналіз порушень у когнітивній діяльності	2
6	Тема 6. Діагностика та корекція когнітивних порушень мовлення	2
7	Модульна контрольна робота	2
Разом за перший модуль		16
МОДУЛЬ II. КЛІНІЧНА ПРАКТИКА РОБОТИ З КОГНІТИВНИМИ ПОРУШЕННЯМИ		
10	Тема 7. Діагностика когнітивних порушень при органічних ураженнях мозку	4
11	Тема 8. Діагностика когнітивних порушень у структурі психічних розладів	4
12	Тема 9. Комплексна діагностика когнітивних порушень	6
13	Тема 10. Основи психологічної корекції та реабілітації	6
14	Модульна контрольна робота	2
15	Залік	2
Разом за другий модуль		24
Разом		40

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
Модуль I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНИХ ПОРУШЕНЬ		
1	Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Когнітивні порушення» Завдання. 1. Підготувати короткий огляд літератури на тему: «Сучасні погляди на когнітивні порушення та їх класифікацію». 2. Скласти таблицю «Когнітивні функції та прояви порушень», у якій вказати назву когнітивної функції, основні прояви дефіциту та приклади клінічних ситуацій.	6
2	Тема 2. Етіологічні чинники та класифікаційні підходи до когнітивних порушень Завдання. 1. Підготувати короткий огляд досліджень про легкі когнітивні порушення. 2. Проаналізувати рівень стресу у виникненні когнітивного дефіциту. 3. Скласти порівняльну таблицю: «Первинні та вторинні когнітивні порушення»	7

3	<p>Тема 3. Порушення відчуттів та сприймання</p> <p>Завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти таблицю: «Типи порушень сприймання , їх прояви та причини». 2. Виконати психологічний тест на сприймання та підготувати аналіз власних результатів. 3. Підготувати презентацію на тему: «Класифікаційні підходи до порушень відчуттів та сучасні методи корекції». 	6
4	<p>Тема 4. Порушення пам'яті та уваги</p> <p>Завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти таблицю: «Типи порушень уваги, їх прояви та причини». 2. Виконати психологічний тест на пам'ять та підготувати аналіз власних результатів. 3. Підготувати презентацію на тему: «Класифікаційні підходи до порушень пам'яті чи уваги (на вибір студента) та сучасні методи корекції». 	6
5	<p>Тема 5. Порушення мислення</p> <p>Завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти таблицю: «Типи порушень мислення, їх прояви та причини». 2. Підготувати презентацію на тему: «Методи діагностики та корекції порушень мислення». 	6
6.	<p>Тема 6. Порушення мовлення</p> <p>Завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти таблицю: «Типи порушень мовлення, їх прояви та причини». 2. Підготувати презентацію на тему: «Сучасні методи діагностики та корекції мовленнєвих порушень». 	6
МОДУЛЬ II. КЛІНІЧНА ПРАКТИКА РОБОТИ З КОГНІТИВНИМИ ПОРУШЕННЯМИ		
7	<p>Тема 7. Когнітивні порушення при органічних ураженнях мозку</p> <p>Завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти таблицю: «Залежність типу органічного ураження мозку від характеру когнітивних порушень» (тип ураження – основні симптоми – когнітивна сфера, що страждає). 2. Підготувати презентацію на тему: «Сучасні методи когнітивної реабілітації при органічних ураженнях мозку» 	6
8	<p>Тема 8. Когнітивні порушення при психічних розладах</p> <p>Завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати наукову статтю, присвячену когнітивним порушенням при психічних розладах. 2. Розробити схематичну модель (таблицю) «Взаємозв'язок між типом психічного розладу та когнітивними функціями». 	6
9	<p>Тема 9. Методи діагностики когнітивних порушень</p> <p>Завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити коротку інструкцію (схему) проведення обраного когнітивного тесту «Пам'ятка для психолога». 2. Скласти таблицю: «Метод – когнітивна функція, яку досліджує – приклад застосування – інтерпретація результатів». 	6

10	Тема 10. Корекція та профілактика когнітивних порушень Завдання. 1. Скласти таблицю: «Когнітивна функція – вид порушення – методи корекції або профілактики». 2. Розробити вправу або гру для тренування певної когнітивної функції (уваги, пам'яті, мислення і т.д.) та надайте опис для її проведення.	5
	Разом	60

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: мультимедійне обладнання, фліп-чарт, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet., ін.

Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Когнітивні порушення»:

- навчальні заняття;
- самостійна робота студентів;
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет.

Види навчальної роботи здобувачів освіти:

- лекція;
- практичне заняття;
- залік.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «Когнітивні порушення» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.);
- проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування під проблем);
- сучасні інтерактивні форми навчання відповідно до теми заняття: мозковий штурм, робота в групах, обговорення ситуацій тощо.

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

- 1) *за типом пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний.
- 2) *за основними етапами процесу*: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка.
- 3) *за системним підходом*: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль.
- 4) *за джерелами знань*: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація.
- 5) *за рівнем самостійної розумової діяльності*: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Корнієнко В. В. Патопсихологія : навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 120 с.
2. Максименко С., Деркач Л., Кіричевська Е., Касинець М. Психологія когнітивних процесів: науковий посібник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г.С. Костюка. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 420 с. URL:

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733528/1/3Психологія%20когнітивних%20%20процесів%20%281%29.pdf>

3. Прохоменко Л. Психологія когнітивних порушень у дітей. : монографія. Бориспіль : ФОП «Вигнан О.С.», 2023. 130 с.

Додаткова (допоміжна) література

1. Дерев'янюк С. П. Когнітивна психологія: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. Чернігів: Лозовий В.М. 2012.183 с.
2. Долинський Р. Cognitive impairment combined with depression PTSD signs in civilians affected by the Russian Federation aggression . PMGP. 2024 Dec. 30;9(4).URL: <https://ev-ojs.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/568>
3. Іваніцька-Дячун, Т. І., Венгер, О. П. Когнітивні порушення в осіб, що перебувають в умовах карантину та вимушеної соціальної ізоляції під час пандемії covid-19. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*, 2024/ Вип. 3, С. 37–41. <https://doi.org/10.11603/1811-2471.2024.v.i3.14899>
4. Коваль С.М., Мисниченко О.В., Літвінова О.М., Барановська Г.В. Когнітивні порушення та деменція у хворих на артеріальну гіпертензію. *Артеріальна гіпертензія*, 2020. Том 13 (4). С.28-38.
5. Коморбідність психічних розладів та неврологічної патології / В.М. Пашковський, О.С. Юрценюк, І.І. Кричун, Н.В. Васильєва, О.О. Жуковський, І.А. Зорій, Н.С. Карвацька, І.І. Кривецька, Р.І. Рудницький, С.М. Русіна, С.Д. Савка, О.О. Філіпець, О.Б. Яремчук, І.Ю. Блажіна, Н.М. Іванова, Б.М. Сумарюк / За ред. проф. В. М.Пашковського. Чернівці, 2025. 413 с.
6. Максименко С.Д., Ірхін Ю.Б., Деркач Л.М., Марусинець М.М., Касинець М.М. Психологічна організація модульного формування когнітивних здібностей: генетико-креативний підхід: навчальний посібник. Том 2. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 356 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735944/1/Part2_8%20%281%29.pdf
7. Мельничайко, І. Я., Андрейчин С. М., Левчук, Р. Д. Порушення когнітивних функцій при хронічних захворюваннях органів дихання. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*, 2022. Вип.2. С.6–11. <https://doi.org/10.11603/1811-2471.2022.v.i2.13127>
8. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Баташева Н.І., Душка А.Л., Недозим І.В., Омельченко І.М., Орлов О.В. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / за ред. В.В.Засенко, Л.І.Прохоренко. 2020. 435 с.

9. Хиць А. Р. Когнітивні порушення: рання діагностика та особливості лікування. *Укр. Мед. Часопис*. 2021. Т. 6. С. 146.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / American Medical Association
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.gmc-uk.org – Британська медична асоціація - General Medical Council (GMC)
5. <https://ua.inpn.com.ua/> – Німецька медична асоціація